

Quan
l'esport
es fa art

Gravats esportius al boix

R. BALIUS I JULI

Boxa.

La xilografia (del grec *xylon*, fusta i *grafo*, escric) és el més antic dels sistemes per reproduir gravats, havent estat realitzades les primeres durant el segle XIII. El procés xilogràfic consisteix en incidir sobre la fusta, deixant en relleu les parts que corresponen al dibuix, mentre la resta es buida. En el moment d'imprimir s'entinta únicament la superfície que sobresurt. Per fer un gravat xilogràfic solament són necessaris un bloc de fusta i els estris per gravar aquesta fusta, es a dir les *gúbies* i els *buris*. Les xilografies més antigues, van aconseguir-se en planxes de fusta tallades en el sentit del creixement de l'arbre, de forma que l'orientació de les fibres determinava el sentit de les línies del dibuix; ara bé, això no és sempre així, perquè a vegades les fibres es tallen perpendicularment. En el primer cas es parla de *gravats*

a *fibra* o a *fil* i en el segon de *gravats a contra fibra*, a *contra fil* o a *testa*.

Per gravar a *fibra* poden utilitzar-se totes les varietats de fusta, des de les més toves a les més dures. Entre les toves s'usen l'*alber*, el *pollancre*, l'*avet* i el *plàtan*. La major part dels gravadors a *fibra* fan servir fustes dures, compactes i homogènies com el *perer* i el *cirerer*.

Per gravar a *contra fibra* es recomana el *boix*, que és una fusta compacta y dura, la qual permet aconseguir gran nombre de proves de gran durada, sense deformacions del bloc. Les planxes es formen mitjançant petits blocs, adherits a pressió uns contra els altres, amb les fibres perpendiculars al pla de la planxa. La *xilografia sobre boix i a contra fibra* permet obtenir un nivell d'execució i de detall fi i minucios, molt superior al assolit amb altres fustes tallades a *fibra*.

Caça.

Hoquei.

Natació.

Una vegada preparada la planxa, es necessita paper i una premsa o qualsevol altra eina per fer pressió. En els mètodes d'impressió manual la pressió es realitza mitjançant corròns (cilindres) o tampons, els quals únicament permeten un nombre limitat d'estampes impreses. En tiratges més elevats seran necessàries les premses tipogràfiques. La tinta queda adherida a la superfície de la planxa i els buits constitueixen les zones blanques de la impressió.

A partir del segle XVII el gravat sobre fusta va perdre interès, desplaçat pel gravat en metall. Ara bé, durant el segle XIX va tenir una revifalla gràcies a la tècnica a *contra fibra sobre boix*. Aquesta va gaudir d'una certa popularitat durant el *Noucentisme*, moviment cultural i polític iniciat a Catalunya a la primera del segle XX el qual va néixer en contraposició dels excessos del *Modernisme* i va suposar un retorn als orígens (Grècia, Roma i el Renaixement).

En el terreny de l'art gràfic durant el *Noucentisme*, va tenir un paper destacat *Francesc Canyellas Balagueró* (1889 – 1938), que fou professor de decoració de l'Escola Industrial de Barcelona, el qual dedicà gairebé tota la seva vida professional a les arts aplicades. *Canyellas* que te obres en el Museu d'Art Modern i una pintura mural d'evident sabor noucentista en l'edifici de Correus de Barcelona, va conrear el gravat al boix en la forma tradicional.

Patinatge sobre gel.

Polo.

Regates.

Tennis.

En la revista sitgetana *L'Amic de les Arts*, editada entre 1926 i 1928, considerada una de les publicacions d'avantguarda més interessants d'aquell moment, va aparèixer mensualment la reproducció d'un gravat al boix de *Canyellas*, pertanyent a la col·lecció del

capeller *Joan Prats* (1891 – 1970), íntim amic de Joan Miró. En aquesta col·lecció i figuren setze representacions esportives, dedicades als esports que en aquells moments es practicaven al nostre país (*boxa, caça (2), curses hípiques, excursionisme, hoquei, natació.*

patinatge sobre gel (2), pesca de canya, polo (2), regates, tennis, apoteosi esportiva i intermezzo deportiu). Son gravats de gran perfecció, on l'esport està, encara que ingènuament, molt ben interpretat.

